

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР
СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ЦИФРОВА МОДЕРНІСТЬ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: НОВІ РИЗИКИ, НОВІ РАЦІОНАЛЬНОСТІ

30 квітня 2026 року, м. Харків, Україна

С
У
Ч
А
С
Н
І
С
Т
Ь

МАЙБУТНЄ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ
ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ
ЮРИДИЧНІ НАУКИ
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО
ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА
СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
КУЛЬТУРОЛОГІЯ
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ
ХАРКІВСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ

**ЦИФРОВА МОДЕРНІСТЬ
І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ:
НОВІ РИЗИКИ, НОВІ
РАЦІОНАЛЬНОСТІ**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 30 квітня 2026 р.)

Харків
«Право»
2026

DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178848415>

УДК 001+004+005+14+159.9+2+316+32+34+35+37+65+7+81

Ц72

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
№ 396 від 17 березня 2026 р.*

Редакційна колегія:

Панфілов О. Ю., доктор філософських наук, професор (голова);

Герасіна Л. М., докторка соціологічних наук, професорка;

Прудников В. А., кандидат юридичних наук, доцент;

Стасевська О. А., кандидатка філософських наук, доцентка;

Чернишова Т. О., кандидатка філологічних наук, доцентка

Ц72 **Цифрова** модерність і штучний інтелект: нові ризики, нові раціональності : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 квіт. 2026 р.) / [редкол.: Панфілов О. Ю. (голова), Герасіна Л. М., Прудников В. А. та ін.] ; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики ; Харків. асоц. політологів. – Харків : Право, 2026. – 118 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178848415>.

ISBN 978-617-8848-41-5

Матеріали конференції містять доповіді, у яких висвітлено феномен цифрової модерності як нового етапу розвитку цивілізації, де штучний інтелект і великі дані стають визначальними чинниками формування соціальної реальності. Автори збірки аналізують трансформацію класичних уявлень про раціональність, суб'єктність і безпеку в умовах радикальної невизначеності, цифрову культуру метамодерну, міжнародні відносини в цифрову епоху. У фокусі уваги авторів – етичні дилеми впровадження ШІ в державне управління та право, трансформація освітніх парадигм, а також пошук нових форм соціальної згуртованості в умовах алгоритмізації публічного простору.

УДК 001+004+005+14+159.9+2+316+32+34+35+37+65+7+81

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори.

© ГО «Аналітичний центр сучасної гуманітаристики», 2026

© Харківська асоціація політологів, 2026

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2026

ISBN 978-617-8848-41-5

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Thakur R., Cooper A. F., Heine J. Introduction: the challenges of 21st-century diplomacy. *The Oxford handbook of modern diplomacy* / edited by Andrew F. Cooper, Jorge Heine, and Ramesh Thakur. Oxford: Oxford University Press, 2013. P. 3–20.
2. Radanliev P. Cyber diplomacy: defining the opportunities for cybersecurity and risks from Artificial Intelligence, IoT, Blockchains, and Quantum Computing. *Journal of Cyber Security Technology*. 2025. Vol. 9, Issue 1. DOI: <https://doi.org/10.1080/23742917.2024.2312671>.
3. Digital diplomacy. *Diplo*. URL: <https://www.diplomacy.edu/topics/digital-diplomacy/> (accessed date: 11.04.2026).
4. Перший прототип мережі інтернет створили для військових. *Gazeta.ua*. 29.10.2017. URL: https://gazeta.ua/articles/history/_pershij-prototip-merezhi-internet-stvorili-dlya-vijskovih/800596 (дата звернення: 11.04.2026).
5. Adler-Nissen R., Eggeling K. A. Blended diplomacy: The entanglement and contestation of digital technologies in everyday diplomatic practice. *European Journal of International Relations*, 2022. Vol. 28, Issue 3. P. 640–666. DOI: 10.1177/13540661221107837.

Науковий керівник: кандидат політичних наук, доцент Д. С. Коротков

Корнейко А. М.,
здобувачка вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня, IV курс,
ННІ міжнародних відносин,
Харківський національний економічний
університет імені С. Кузнеця

АНАТОМІЯ ЗАГРОЗ: ПРИХОВАНІ РИЗИКИ СУЧАСНИХ МІГРАЦІЙНИХ ХВИЛЬ

Міграційні процеси постійно пов'язані із сучасними соціальними, політичними, економічними, культурними та безпековими подіями. У деяких країнах та регіонах постає питання: чи приносить міграція їм розвиток чи стагнацію, стабільність чи нестабільність? Наслідки міжнародної міграції можна інтерпретувати по-різному. З одного боку, динаміка економічних процесів глобалізації збільшила мобільність людей, капіталу та послуг, що дозволило людям поліпшити свій економічний статус, здобути вищу

освіту та отримати кращі медичні послуги. З другого боку, існують переконання, що міграція є однією з глобальних проблем, яка призвела до фундаментальних змін, створення нових структур та іншого розвитку міжнародних відносин у світі.

Міграційні процеси посилили ризики та загрози національній і регіональній безпеці. Міграція, безпека та глобалізація тісно пов'язані з виникненням конфліктів, голоду, бідності, кліматичних змін, економічних криз та політичних репресій. Сучасні міграційні потоки з релігійним та фундаменталістським підтекстом стали причиною погіршення ситуації з безпекою в інших країнах. Через наслідки міграції для безпеки у багатьох країнах змінилося сприйняття безпеки і утворилися політичні націоналістичні рухи, погляди яких спрямовані на захист від хвиль мігрантів.

Нерівномірний розподіл та поширення економічних аспектів глобалізації призвели до виникнення міграційних потоків. Сьогодні міжнародна міграція вважається одним із найважливіших наслідків глобалізації, що змінила обличчя сучасних відносин між державами, регіонами та світом у цілому. Через швидкі та динамічні зміни, що несуть нові й часто непередбачувані ризики та небезпеки, міграція вважається пріоритетним питанням для держав, міжнародних організацій, неурядових організацій та широкої громадськості у всьому світі. Після закінчення «холодної війни» міграція часто фігурує у програмах безпеки та розглядається як серйозна загроза безпеки для людей у країнах призначення та у країнах походження, а також як виклик, що впливає на стабільність та процвітання.

Традиційне поняття безпеки, яке раніше асоціювалося з військовою сферою, нині розширилося за рахунок нових категорій, що стосуються соціального, економічного та політичного вимірів. Розширення поняття безпеки за рахунок нового змісту сприяло розгляду таких питань, як бідність, міжнародна міграція та екологія у якості ризиків і загроз безпеці. Як і раніше, держава залишається основною одиницею безпеки та оборони і відповідає за захист територіальної цілісності та суверенітету, населення, економічних інтересів, культури та ідентичності. Безпека стосується не лише захисту від зовнішньої військової загрози, а й ризиків та загроз для політичного, економічного та соціального благополуччя народу та держави. Однак постмодерні держави мають обмежений вибір у визначенні національних інтересів та політики безпеки внаслідок перетину національних та міжнародних процесів. Держава змушена мінімізувати національну по-

літику безпеки у контексті міжнародної політики безпеки, і від неї очікується більш складна, плюралістична та децентралізована роль у сфері безпеки. Успіх постмодерних держав повинен ґрунтуватися виключно на відкритості та транснаціональній співпраці через відмінності в економічному розвитку, державних ресурсах, демографічних можливостях та інтенсивності зовнішнього міжнародного тиску, де кордони повинні мати менш важливе значення [1, р. 172].

Унаслідок лібералізації та зникнення кордонів відбулися кардинальні зміни. Отже, постає питання: чи можуть відкритість та вільне пересування людей мати наслідки для безпеки сучасної держави та міжнародного порядку?

Відповідь на це питання міститься у самому терміні «міграція», який означає «переміщення особи або групи осіб через міжнародний кордон або в межах держави. Це переміщення населення, що охоплює будь-який вид переміщення людей, незалежно від його тривалості, складу та причин. Сюди входить міграція біженців, переміщених осіб, економічних мігрантів та осіб, які переміщуються з інших причин, зокрема з метою воз'єднання сім'ї» [2]. Згідно з цим визначенням, існують різні категорії, які можна розглядати як виклики у сфері безпеки для держав. По-перше, це стосується типу міграції, легальну та нелегальну міграцію. При розгляді взаємозв'язку міграції та безпеки основна увага приділяється нелегальній міграції або нерегулярній міграції.

Взаємозв'язок між міграцією та безпекою є дуже складним, якщо розглядати його крізь призму протилежних підходів до національної та людської безпеки. Дебати точаться навколо питання, чия безпека є пріоритетною: безпека держави чи безпека людей? Деякі дослідники стверджують, що міграція використовується для виправдання посилення стеження, прикордонного контролю, затримання, депортації та більш рестриктивної політики з боку держав [3]. Однак ці рестриктивні заходи та контроль сприяють відмові у наданні притулку та доступі до безпечних країн, через що все більше мігрантів потрапляють у руки контрабандистів та торговців людьми, а також сприяють посиленню антиімміграційних настроїв у суспільстві та ЗМІ. Крім того, негативне сприйняття міграції полягає в тому, що в більшості випадків її пов'язують із тероризмом, організованою злочинністю, поширенням інфекційних захворювань, торгівлею зброєю та наркотиками та іншим [4, с.69–98]. Відповідно до концепції людської безпеки, мігрантів не слід кри-

міналізувати та ставити в гірше становище з точки зору безпеки, оскільки це створить умови для нестабільності в суспільстві, що може призвести до виникнення міграційної кризи. З цієї причини неурядові організації та міжнародні організації дбають про права, захист та статус мігрантів і сприяють поліпшенню умов у країнах поселення.

Міграція завжди виконувала роль соціального, політичного, економічного та безпекового «клапана», а не загрози національній безпеці. Однак з часом міжнародна міграція перетворилася на загрозу безпеці країн, що приймають іммігрантів, хоча це не є загрозою військового характеру. Це пов'язано з її масовим характером. У 1990 році у світі налічувалося 153 мільйони мігрантів (що становило 2,9% світового населення), а на початку XXI ст. ця цифра зросла до 173 мільйонів мігрантів. У 2026 році загальна кількість міжнародних мігрантів сягнула 304 мільйонів осіб [5].

Посилення динаміки після закінчення «холодної війни» сприяло сек'юритизації міграції. Це особливо стосується інтенсивності нелегальної міграції, яка, за даними Організації Об'єднаних Націй, становить від 30 до 40 мільйонів осіб, або від 10 до 15% від загальної кількості міжнародних мігрантів у світі.

Сприйняття міграції як загрози безпеці є наслідком наступного:

- стрімке зростання кількості міжнародних міграційних потоків унаслідок нерівномірного розподілу економічних аспектів глобалізації, що сприяло вільному пересуванню людей, капіталу та послуг у всьому світі, а це, у свою чергу, призвело до збільшення потоків нелегальної міграції;
- конфлікти, привнесені мігрантами, сприяли виникненню насильства та сепаратизму в країнах, що приймають мігрантів;
- збільшення кількості терористичних атак у країнах, що приймають мігрантів, призвело до поляризації суспільства на «нас» і «них», пов'язуючи мігрантів із терористами;
- «війна з тероризмом» та військові інтервенції стали каталізатором інтернаціоналізації загроз та масового потоку мігрантів і біженців.

Трійця безпеки, міграції та глобалізації тісно пов'язана з виникненням конфліктів, голоду, бідності, кліматичних змін, рівнем життя, економічними кризами та політичними репресіями, які – насильно чи ні – сприяли переміщенню великої кількості людей по всьому світу. Тому національна політика та міжнародна міграція завжди знаходяться в центрі протистоянь між низьким рівнем народжуваності, дотриманням прав людини, потребою в де-

шевій робочій силі, з одного боку, та безробіттям, соціальними проблемами, культурними змінами, ксенофобією та національною безпекою, з другого. Цей конфлікт є більш вираженим на рівні держав та регіонів.

Паралельно з цим у розвинених країнах посилилися ксенофобія та націоналізм як реакція на «крадіжку робочих місць», зростання безробіття, порушення системи державного соціального забезпечення та загрозу національній безпеці з боку мігрантів. Такі звинувачення завжди викликають ланцюгову реакцію: наприклад, американці скаржаться на мексиканців, а майже вся Західна Європа – на африканців та вихідців з Балкан. Часто у високорозвинених країнах мігрантів або іноземні меншини вважали причиною незахищеності, і тому до держави зверталися з проханням втрутитися за допомогою своїх механізмів «очищення», щоб позбутися «надлишку небажаних громадян» [6].

Безпекова світова матриця залежить від сучасної кризи з біженцями та гуманітарної кризи (яка є найбільшою з часів Другої світової війни). Криза сприяла створенню нових кордонів, що мають забезпечити порядок і стабільність держав та регіонів. З моменту падіння Берлінської стіни понад 40 країн у всьому світі звели огорожі проти більш ніж 60 сусідніх країн, і лише у 2015 році було збудовано 15 нових стін. Наприклад, вартість прикордонної стіни між США та Мексикою оцінюється у 33 мільярди доларів, і на сьогоднішній день США витратили понад 250 мільярдів доларів на охорону кордонів та імміграційну політику [7].

Проблемою безпеки є вимушена міграція, спричинена збройними конфліктами в Малі, Сирії, Іраку, Афганістані, Лівії, Україні, Південному Судані, Ємені та інших країнах. Конфлікти в південній півкулі посилили нелегальну міграцію з Африки, Азії та Близького Сходу до розвинених країн Півночі. За даними УВКБ ООН, у 2016 році 65,6 млн. осіб були вимушено переміщені внаслідок збройних конфліктів, насильства, стихійних лих та зміни клімату, а у 2025 році вже 122,1 мільйона. Філіппо Гранді, Верховний комісар ООН у справах біженців, сказав: «Ми живемо в часи надзвичайної нестабільності в міжнародних відносинах, коли сучасні війни створюють крихкий, жадливий ландшафт, позначений гострими людськими стражданнями. Ми повинні подвоїти наші зусилля для пошуку миру та довгострокових рішень для біженців та інших осіб, змушених покинути свої домівки» [8].

До вимушено переміщених осіб належать люди, переміщені в межах власної країни внаслідок конфлікту, кількість яких різко зросла на 6,3 міль-

йна до 73,5 мільйона на кінець 2024 року, а також біженці, які тікають зі своїх країн (42,7 мільйона осіб). Судан став найбільшою у світі країною з вимушеним переміщенням, де проживало 14,3 мільйона біженців та внутрішньо переміщених осіб (ВПО), замінивши Сирію (13,5 мільйона), а також Афганістан (10,3 мільйона) та Україну (8,8 мільйона). Така масштабність міграційних потоків створює серйозні виклики для систем міжнародної безпеки, оскільки держави змушені одночасно реагувати на гуманітарні потреби мігрантів та забезпечувати стабільність власних соціально-політичних систем.

Основні сучасні безпекові виклики міграції.

1. *Прикордонна безпека та нелегальна міграція.* Одним із ключових безпекових аспектів сучасної міграції є проблема контролю державних кордонів та боротьби з нелегальною міграцією. Серйозним викликом для внутрішньої безпеки приймаючої держави є нелегальна міграція. Через свою нерегульовану природу нелегальна міграція часто вважається найнебезпечнішою частиною міграційних потоків. Щороку через кордон незаконно перевозять майже 4 мільйони людей. Половина всіх нелегальних іммігрантів залучена до мереж контрабанди або торгівлі людьми. Звіт ООН показує різке зростання річних прибутків торговців людьми з 2014 року, коли, за оцінками, річний прибуток торговців людьми становив 172 мільярди доларів. Ця нова оцінка зросла на 64 мільярди доларів до разючих 236 мільярдів доларів [9]. Міграція стає нелегальною, по-перше, тому що охочих покинути свою країну проживання більше, ніж інші країни здатні прийняти; по-друге, тому що країни, як правило, не зацікавлені у прийнятті всіх категорій іммігрантів (наприклад, вони зосереджуються лише на прийнятті висококваліфікованої робочої сили). Розвиток феномену нелегальних міграційних потоків (а також легальної міграції) зумовлений, насамперед, бажанням поліпшити умови життя.

Фахівці з питань національної безпеки сходяться в думці, що охорона кордонів має важливе значення для національної безпеки. Наприклад, адміністрація Д. Трампа розглядає як легальну, так і нелегальну імміграцію як загрозу національній безпеці, яку необхідно нейтралізувати [8]. Мабуть, найяскравішим прикладом такого підходу стала перша «Оцінка загроз національній безпеці», опублікована у жовтні 2020 р. В Оцінці «нелегальна імміграція» була зазначена як одна з семи основних загроз, що стояли перед Сполученими Штатами, – поряд із такими загрозами, як кібератаки з боку

іноземних супротивників, іноземні та внутрішні терористи, а також транснаціональні злочинні організації [10].

Головною міжнародною організацією, що бореться з нелегальною міграцією та торгівлею людьми, є Організація Об'єднаних Націй, яку підтримують численні спеціалізовані підрозділи, що діють у сфері захисту прав людини. До переліку організацій, що діють в Європі, належать: Рада Європи, Організація з безпеки і співробітництва в Європі, Європейський Союз та Міжнародна організація праці.

2. *Міграція та демографічні процеси в Європі.* Міграція відіграє важливу роль у демографічному розвитку сучасної Європи. У багатьох країнах Європейського Союзу спостерігається старіння населення та зниження рівня народжуваності, що створює потребу у залученні трудових мігрантів. За даними Eurostat, у 2024 році до Європейського Союзу прибуло приблизно 4,2 млн мігрантів з країн поза ЄС, а ще 1,5 мільйона осіб перемістилися між державами-членами ЄС. Станом на 2024 рік у країнах Європейського Союзу проживало близько 29 мільйонів громадян третіх країн, що становить приблизно 6,4% населення ЄС [11]. Таким чином, міграція є важливим чинником підтримання демографічної та економічної стабільності Європи, проте вона водночас створює складні політичні та соціальні виклики.

За даними Євростату, станом на 1 січня 2026 року чисельність населення ЄС становила 453 479 009 осіб, що на 746 981 людину більше, ніж у попередньому році [12]. Хоча протягом понад 50 років у ЄС спостерігалось стабільне зростання чисельності населення, останніми десятиліттями ця тенденція сповільнилася, а під час пандемії COVID-19 навіть зупинилася. Як результат, міграція більше не може компенсувати зменшення чисельності населення, спричинене зниженням народжуваності та зростанням смертності. Зазначимо, що з метою вирішення певних проблем, пов'язаних із демографічними змінами, ЄС розробляє більш стратегічний підхід до легальної міграції, щоб спрямовувати працівників у регіони та на посади, де спостерігається дефіцит робочої сили та нестача кваліфікованих кадрів [13].

3. *Міграція та транснаціональна злочинність.* Іншим важливим безпековим аспектом сучасної міграції є її зв'язок із транснаціональною організованою злочинністю. Нелегальна міграція часто супроводжується діяльністю кримінальних мереж, які організовують перевезення мігрантів через кордони. Такі мережі отримують значні прибутки від контрабанди людей і нерідко пов'язані з іншими видами злочинної діяльності, зокрема торгівлею

людьми, підробкою документів, незаконним перевезенням товарів та відмиванням грошей. Міграційні маршрути, що проходять через Середземне море, Західні Балкани та Північну Африку, є особливо вразливими до діяльності таких злочинних угруповань. Необхідно зазначити, що контрабандисти мігрантів стають дедалі більш організованими, створюючи професійні мережі, які перетинають кордони та охоплюють усі регіони. Як і в разі інших форм організованої злочинності, відповідні групи розширили свою діяльність, змінюючи маршрути з метою виходу на інші ринки та обходу заходів, що вживаються державами. Злочинні угруповання об'єдналися або налагодили співпрацю, розширивши географічний охоплення та спектр своєї злочинної діяльності. Деякі злочинні угруповання розглядають мігрантів просто як один із багатьох товарів, що підлягають контрабанді, поряд із наркотиками та вогнепальною зброєю. Оскільки контрабанда мігрантів є високоприбутковою незаконною діяльністю з відносно низьким ризиком виявлення, вона є привабливою для злочинців.

4. *Гуманітарні ризики міграції.* Міграція створює ризики не лише для держав, але й для самих мігрантів. Нелегальні маршрути часто пов'язані з високим рівнем небезпеки. За оцінками міжнародних організацій, лише у 2025 році близько 7667 мігрантів загинули або зникли безвісти на міграційних маршрутах у різних регіонах світу [14]. У 2025 році щонайменше 2185 людей загинули або зникли безвісти в Середземному морі, тоді як 1214 осіб було зареєстровано на маршруті Західна Африка – Атлантика до Канарських островів. Ці цифри підкреслюють постійний глобальний масштаб кризи, з якою стикаються люди в процесі міграції. Міжнародна організація з міграції закликає до ліквідації мереж контрабанди, які експлуатують мігрантів і ставлять під загрозу життя.

5. *Технологічні аспекти управління міграцією.* Для забезпечення національної безпеки сучасні держави активно використовують нові технології для управління міграційними процесами. До таких технологій належать системи біометричної ідентифікації, цифрові бази даних, системи аналізу великих даних та штучний інтелект. Як приклад, 10 квітня 2024 року Європейський парламент схвалив новий Пакт про міграцію та притулок. Одним із найбільш трансформаційних аспектів Нового пакту є те, що технології відіграють центральну роль у впровадженні міграційної політики. Технологічні рішення спрямовані на посилення контролю та зменшення нелегальної імміграції. Однак цей цифровий перехід також викликає занепокоєння щодо

потенційного порушення прав мігрантів, зокрема щодо дискримінації під час стеження та захисту даних. Наприклад, угода запроваджує процедуру попереднього в'їзду для збору біометричних даних громадян третіх країн. Вона також реформує базу даних Eurodac, що розширює типи даних, що збираються, та цілі збору даних [15].

Наприклад, місто Амстердам використовує базу даних для обміну інформацією між партнерськими організаціями з метою реалізації свого проекту з надання житла та юридичного консультування для підтримки людей, чії заяви про надання притулку були відхилені. У Берліні, щоб полегшити взаємодію між біженцями та адміністративними працівниками, місто використовує цифровий відео- та аудіопереклад. Муніципалітет розробив застосунок, який надаватиме громадянам третіх країн актуальну та зручну інформацію та сприятиме їхньому доступу до інших цифрових послуг міста. Місто Вільнюс також надає багато цифрових послуг. Після початку війни в Україні через російську агресію та напливу біженців до Вільнюса потреба у фінансовій допомозі стала дедалі важливішою. Цю потребу було задовільнено шляхом вдосконалення цифрових послуг за допомогою передових технологій [16]. Треба зазначити, що інформаційно-комунікаційні технології можуть принести багато переваг міграційному процесу: від прийняття рішень до міграції – до інтеграції в приймаючі суспільства. Вони можуть полегшити труднощі та створити можливості для мігрантів і приймаючих громад, але також можуть посилити існуючу нерівність.

Цифрові технології відіграють важливу роль на всіх етапах міграційного процесу – від підготовки до переміщення до адаптації та підтримання соціально-економічних зв'язків після міграції. На етапі підготовки до міграції цифрові ресурси забезпечують доступ до інформації, спрощують адміністративні процедури та сприяють формуванню необхідних професійних навичок. Під час міграції технології допомагають мігрантам орієнтуватися у новому середовищі, знаходити роботу й житло, а також полегшують комунікацію та доступ до основних послуг. Після переїзду цифрові платформи сприяють підтримці соціальних контактів із країною походження, інтеграції у приймаюче суспільство та здійсненню фінансових переказів. Отже, розвиток цифрових технологій істотно трансформує сучасні міграційні процеси, роблячи їх більш мобільними, керованими та взаємопов'язаними на глобальному рівні.

Міжнародний аналітичний центр «Інститут економіки та миру» прогнозує, що до 2050 року через зміну клімату та стихійні лиха 1,2 мільярда людей можуть бути переміщені [17]. З огляду на те, що в найближчі десятиліття очікується стрімке зростання кліматичної міграції, вкрай важливо, щоб технології допомагали мігрантам та країнам, які їх приймають, на кожному етапі цього процесу.

Аналіз великих даних надає уявлення та розуміння міграційних моделей, демографічних показників та тенденцій для задоволення потреб мігрантів та забезпечення найкращої підтримки діаспорних громад для інтеграції в суспільство. Розробникам політики необхідно враховувати цифрове спостереження, проблеми конфіденційності, дезінформацію та потенційну ізоляцію тих, хто не має доступу до технологій, щоб забезпечити повсюдне та справедливе використання виплат.

6. *Геополітичний вимір міграції*. Сучасна міграція має також важливий геополітичний вимір. Масові міграційні потоки можуть впливати на міжнародні відносини та використовуватися як інструмент політичного тиску між державами. У науковому дискурсі про імміграцію в Європі наголошується, що міграційні потоки з 1990-х років відрізняються від потоків попереднього періоду та системи гостьових працівників, що призводить до введення загального терміну «нова міграція» як концептуального підходу до сучасної імміграції [18, р. 3–7]. Ця нова міграція характеризується по-різному, зокрема, стосується змін у міграційних моделях, тривалості перебування, типах мігрантів та мотивації, а також розглядається в динамічному зв'язку між геополітичними та гео економічними трансформаціями на місцевому та глобальному рівнях. Ця міграція вставлена в історичний контекст і підкреслює культурні та соціально-політичні реалії, які особливо виникли в Європі з розширенням міських мультикультурних суспільств. Вона відбувається в контексті зростання диверсифікації країн прийому та країн походження мігрантів. Ці міграційні потоки були новими за кількістю та інтенсивністю, і з цією новою міграцією почала формуватися нова Європа.

Геополітичний вимір європейської міграції почався з моменту, коли після суперечки між Білоруссю та кількома державами-членами ЄС щодо несанкціонованого в'їзду шукачів притулку влітку 2021 року актори ЄС послідовно просуvalи наратив, який зображує міграцію як гібридну загрозу, організовану ворожими державами. Сам аргумент не є новим: у літературі давно розглядаються випадки міграційної дипломатії та примусового ви-

користання міграції. Однак значні геополітичні зрушення на Сході та їхні наслідки, пов'язані з міграцією, зокрема агресія Росії проти України та її конфронтаційна позиція щодо ЄС, створили благодатний ґрунт для більш переконливого наративу. Як зазначає Мікела Чеккоруллі, «міграція вже давно є барометром геополітики», що робить важливим визначення тих «географічно обумовлених політичних процесів», які формують динаміку міграції [19].

Отже, сучасні міграційні процеси є складним і багатовимірним явищем, що тісно пов'язане з глобалізаційними трансформаціями, соціально-економічними диспропорціями, політичними конфліктами та демографічними змінами. Глобалізація вплинула на головне джерело міграції – мобільність населення, яка формує новий простір ринку праці та водночас створює ризики для національної та міжнародної системи безпеки.

Зміни міграційного простору включили міграцію до кола ключових безпекових проблем. Міграційні потоки можуть впливати на політичну стабільність держав, соціально-економічну ситуацію, демографічну структуру населення та громадські настрої. Масштабність міжнародної міграції, яка у 2026 році досягла понад 300 мільйонів осіб, а також зростання кількості вимушено переміщених осіб унаслідок конфліктів і гуманітарних криз, посилюють актуальність цієї проблематики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Adamson F. B. Crossing Borders: International Migration and National Security. *International Security*. 2006. Vol. 31, Issue 1. P. 165–199. DOI: <https://doi.org/10.1162/isec.2006.31.1.165>.
2. Key Migration Terms. *International Organization for Migration*. URL: <https://www.iom.int/key-migration-terms> (accessed date: 21.04.2026).
3. Koser K. When is Migration a Security Issue? *The Brookings Institution*. March 31, 2011. URL: <https://www.brookings.edu/articles/when-is-migration-a-security-issue/> (accessed date: 21.04.2026).
4. Деструктивні мегатенденції сучасності: від пандемії до війни : монографія / [Іванов С. В., Мельник О. А., Разумова Г. В. та ін.] ; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики. Харків : Право, 2025. 210 с.
5. International migration. *United Nations*. URL: <https://www.un.org/en/global-issues/migration#:~:text=Since%20then%2C%20the%20UN%20has,cooperative%20approaches%20to%20migration%20governance> (accessed date: 21.04.2026).
6. Leković V. Neoliberal Marginalization of Social Component in Transition Countries. *Montenegrin Journal of Economics*. 2012. Vol. 8, No. 3. P. 55–63. URL:

https://mnje.com/sites/mnje.com/files/mje_2012_v08-n03-a14.pdf (accessed date: 21.04.2026).

7. Gupta C. Top 10 countries with the largest international migrant populations in 2025: Here's where India stands. *The Indian Express*. July 18, 2025. URL: <https://indianexpress.com/article/trending/top-10-listing/top-10-countries-with-largest-international-migrant-populations-2025-10127234/> (accessed date: 21.04.2026).

8. Number of people uprooted by war at shocking, decade-high levels – UNHCR. *UNHCR*. June 12, 2025. URL: <https://www.unhcr.org/news/press-releases/number-people-uprooted-war-shocking-decade-high-levels-unhcr> (accessed date: 21.04.2026).

9. Richmond J. Illegal Human Trafficking Profits Skyrocket. *Oxford Human Rights Hub*. April 24, 2024. URL: <https://ohrh.law.ox.ac.uk/illegal-human-trafficking-profits-skyrocket/> (accessed date: 21.04.2026).

10. Neumann E. Immigration Is Not a National Security Threat. URL: https://forumtogether.org/wp-content/uploads/2021/03/Immigration-Is-Not-a-Security-Threat-3_4_2021.pdf (accessed date: 21.04.2026).

11. EU received 4.2 million immigrants in 2024. *Eurostat*. February 27, 2026. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260227-1> (accessed date: 21.04.2026).

12. European Union Population: Forecast. URL: <https://www.ceicdata.com/en/european-union/population-forecast> (accessed date: 21.04.2026).

13. Mentzelopoulou M. M. Demographic changes and labour migration within the EU. *European Parliamentary Research Service*. April 2025. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769575/EPRS_BRI\(2025\)769575_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769575/EPRS_BRI(2025)769575_EN.pdf) (accessed date: 21.04.2026).

14. Офіційно майже 8000 людей загинули на міграційних шляхах у 2025 році. *Укрінформ*. 27.02.2026. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/4096078-oficijno-majze-8000-ludej-zaginuli-na-migracijnih-slahah-u-2025-roci-mom.html> (дата звернення: 21.04.2026).

15. Digital solutions for migration management. *LIVING-IN.EU*. December 4, 2024. URL: <https://living-in.eu/news/digital-solutions-migration-management> (accessed date: 21.04.2026).

16. Vilnius – approved the integration plan for foreigners: it is clear which nationalities are increasing the fastest. *Made in Vilnius*. March 21, 2026. URL: <https://madeinvilnius.lt/en/news/city/Vilnius-approved-a-plan-for-the-integration-of-foreigners--it-is-clear-which-nationalities-are-increasing-the-fastest/> (accessed date: 21.04.2026).

17. The Impacts of Technology on Migration: From Decision Making to Integration. *TETRA TECH*. December 2023. URL: <https://intdev.tetratech.com.au/news/the-impacts-of-technology-on-migration-from-decision-making-to-integration/> (accessed date: 21.04.2026).

18. Pardo F. Challenging the Paradoxes of Integration Policies: Latin Americans in the European City. Cham: Springer, 2018. XXII, 165 p.

19. Ceccorulli M. Geopolitics and migration: the European Union's misstep. *European Politics and Society*. 2025. P. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.1080/23745118.2025.2583071>

Науковий керівник: доктор філософських наук, професор М. П. Требін

Коротков Д. С.,

кандидат політичних наук, доцент,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

М'ЯКА СИЛА ЯК РЕСУРС ВПЛИВУ: ІНСТРУМЕНТИ, ПОКАЗНИКИ ТА СУЧАСНІ ПРАКТИКИ

Термін «м'яка сила» (soft power) був одним із найпопулярнішим терміном у міжнародних відносинах до початку російського вторгнення в Україну, але не зник із сучасного політологічного дискурсу і практичного використання державами у зовнішній політиці держав. «М'яка сила» у поєднанні з «жорсткою» силою стає структурним матричним елементом концепції «розумної сили» держави.

Існують різноманітні рейтинги «м'якої сили» держави. Один із найавторитетніших сучасних рейтингів м'якої сили – це рейтинг міжнародної консалтингової компанії Brand Finance (Велика Британія). Методологія базується на міжнародному опитуванні десятків тисяч респондентів у різних країнах за 8 ключовими блоками: ділове середовище, економічна репутація (Business and Trade), ефективність управління, політична стабільність (Governance), дипломатичний вплив (International Relations), культура, історична спадщина (Culture and Heritage), медіавплив, інформаційна присутність (Media and Communication), університети, наука (Education and Science), імідж населення, цінності (People and Values), стійке майбутнє (Sustainable future) [1].

Необхідно зазначити, що нематеріальна природа м'якої сили зумовлює обмеженість її прямого вимірювання та оцінювання ефективності. Попри це, її вплив підлягає емпіричному аналізу через систему релевантних показників. Використання відповідного інструментарію, який буде проаналізований, дозволяє здійснювати опосередковану оцінку результативності м'якої сили.

ЗМІСТ

Секція: Психологічні науки

Калюжна Є. М., Дорошок Л. В.

Психологічні предиктори стресостійкості студентської молоді
в умовах воєнного стану. 3

Коршак В. С., Хомяк К. М.

Стрес як чинник впливу на адаптацію студентів до освітнього
середовища 5

Секція: Філософські науки

Требін М. П.

Когнітивна війна в цифрову епоху. 8

Секція: Культурологія

Алфьорова З. І.

Механізми видимості в цифровій культурі метамодерну
і мистецтво. 16

Секція: Юридичні науки

Гонтар А. В.

Міжнародно-правове регулювання застосування штучного
інтелекту в умовах гібридної війни: виклики для міжнародного
гуманітарного права. 20

Янович К. Б.

Значення судово-медичної танатології для встановлення
причини та давності смерті в кримінальному процесі. 24

Секція: Педагогічні науки

Засць У. В.

Штучний інтелект у цифровій модерності як чинник
педагогічних ризиків і трансформації творчого потенціалу
особистості. 28

Кравчук Т. О.

Ризики та раціональності цифровізації іншомовної підготовки
майбутніх учителів STEM-напряму. 32

Красюк І. О.

Штучний інтелект у мистецькій освіті: ризики втрати «живого»
діалогу та емоційного інтелекту майбутнього вчителя. 37

Панфілов О. Ю., Корольов С. С.	
Роль освітнього лідерства в цифровізації освіти..	41
Прокопенко Є. Є.	
Методика викладання портретного жанру в умовах диджиталізації мистецтва та освіти	44
Сараєва О. В.	
Феномен «подвійної реальності» у вищій школі: латентне використання ШІ та криза академічної довіри.....	47
Цибулько А. О.	
Ризики впровадження ШІ-технологій у корекційно-розвиткову роботу з дітьми з порушеннями мовлення.....	52
Секція: Національна безпека	
Разуваєва А. Г.	
Особливості військового лідерства в умовах гібридної війни.....	56
Секція: Державне управління	
Жук Б. А.	
Деякі аспекти використання штучного інтелекту в державному управлінні	59
Швидюк С. М.	
Проблема тіньового використання штучного інтелекту в публічному управлінні в Україні..	61
Секція: Політичні науки	
Лесняк В. Ю.	
Суспільно-комунікаційні особливості формування масового тоталітарного комуністичного суспільства.....	66
Секція: Соціальні комунікації	
Павлюх М. В.	
Перші польські видання для жінок у Львові. «Wanda» – альманах для «прекрасної статі»	70
Секція: Мистецтвознавство	
Зінченко В. О.	
Структурні закономірності ритмічної організації фіт української монодії.....	73

Секція: Міжнародні відносини

Дика П. Я.

Think tank як інструмент протидії інформаційним
загрозам в Україні. 75

Кислова К. О.

Еволюція дипломатії: від традиційних практик до цифрових
форм комунікацій 79

Корнейко А. М.

Анатомія загроз: приховані ризики сучасних міграційних
хвиль 83

Коротков Д. С.

М'яка сила як ресурс впливу: інструменти, показники
та сучасні практики 95

Павленко С. Б.

Вплив неурядових організацій на міжнародну політику. 100

Пастоцьук Д. О.

Еволюція міжнародного захисту прав ЛГБТ-спільнот:
від стигматизації до формування універсальних стандартів. 104

Чабан Я. В.

Роль G7 та G20 у формуванні міжнародних відносин
в умовах розвитку ШП та цифровізації. 110

Наукове видання

ЦИФРОВА МОДЕРНІСТЬ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: НОВІ РИЗИКИ, НОВІ РАЦІОНАЛЬНОСТІ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 30 квітня 2026 р.)

Редактор *Т. О. Чернишова*

Підписано до друку 04.05.2026. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 6,9. Обл.-вид. арк. 6. Тираж 100 пр. Зам. № 662

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт Плюс»,
вул. Весніна, 12, м. Харків, 61023, Україна,
тел. (097) 445-07-79
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8388 від 16.07.2025